

IV.

NA AFRODÍTU

Kyperské paní, Muso, mi vypravuj milostná díla,
zlaté Afrodíty, jež sladkou vzbudila touhu
v bozích a ovládla mocně i plémě smrtelných lidí,
ptáky, již létají vzduchem, a všecka zvířata vesměs,
co jich kde suchá země a co jen moře jich živí —
všechněm na srdci leží to kythérské bohyně dílo.
Tři však bohyně získat ni obloudit nemůže přece:
Athéna jiskrných zraků, jež bouřného Dia je dcerou,
nenašla záliby v dílech té milostné bohyně zlaté;
jí se zlíbily války a prudkého Area dílo,
kruté seče a bitvy a péče o práci umnou.
Tesařům pozemských lidí ta první poskytla návod,
jak si zhotovit káry a vozy zdobené bronzem,
dívčinám jemné pleti zas v síních poznati dala,
umné jak robiti práce, a každé to vštípila v paměť.
Nikdy též Artemidu, tu lovkyni s vřetenem zlatým,
úsměvné Afrodítě se nedaří překonat láskou;
té se zalíbil luk a po horách střílení zvěře,
zvučící loutna a tance a jásavé výkřiky k reji,
háje s chladivým stínem a města ctitelů práva.
O díla Afrodítina ni Hestia nedbala cudná,
dcera Istivého Krona, již zplodil z dětí svých první,
z vůle bouřného Dia však potom se poslední stala.
Vznešenou bohyni tu chtěl Poseidón získat i Foibos,
ona však nebyla svolná a rozhodně odmítla oba,

hlavy bouřného Dia se dotkla prsty a vyřkla
velkou přísahu onu, jež také splněna byla,
pannou na všechny časy že zůstane bohyně jasná.
Místo sňatku pak otec Zeus jí krásnou dal poctu:
uprostřed domu sídlo vždy mít a všeho díl tučný;
ve všech svatyních bohů též ona je zároveň ctěna,
u všech lidí pak z bohyň je ona na předním místě.

Srdce těch bohyň tří jí získat ni obloudit nelze,
z jiných však blažených bohů a z lidí smrtelných nikdo
není, kdo Afrodítě by mohl uniknout někdy.

Dovedla zavést srdce i bleskovládného Dia,
jenž je největší přec a dosáhl největší úcty;
zmámivši, kdykoli chtěla, i jeho rozvážnou mysl,
s ženami smrtelnými v styk milostný snadno ho svedla
v tajnosti před jeho chotí a sestrou, před samou Hérrou,
z nesmrtelných jež bohyň je postavy nejztepilejší,
nejslavnější pak z dcer, jimž otcem lstivý byl Kronos,
matkou pak Rheia, a Zeus, jenž nezmarne úmysly chová,
ctihodnou chotí svou ji učinil, pečlivou družkou.

Afrodítě však samé zas Kronovec do srdce vštípil
sladké toužení, v lásce se s mužem smrtelným spojit;
neměla zůstat ona vždy vzdálena lidského lůžka,
tak aby před všemi bohy se někdy nemohla chlubit,
úsměvná Afrodíté, a říci s laškovným smíchem,
s ženami smrtelnými že v lásce spojila bohy,
takže jim nesmrtelným pak smrtelné rodily syny,
s muži pak smrtelnými že v lásce zas bohyně svedla.

Do srdce sladkou touhu jí vštípil po Anchísovi;
na Ídě bohaté zdroji on tehdy vysoko v horách
pásal svá stáda skotu, jsa postavou podoben bohům.
Úsměvná Afrodíté, když jednou ho spatřila, láskou

vzplanula hned a prudká touha jí schvátla smysly,
Na Kypros odkvapila a do chrámu vonného vešla
v Pafu, kde má svůj háj a oltář obětí plný.
Jakmile vstoupila dovnitř, hned lesklé zavřela dveře;
Charitky v lázni ji umyly tam a olejem božským
natřely, jaký se skví vždy na tělech nesmrtných bohů,
nebesky jemným, jenž pro ni byl vzácnou nasycen vůní.
Potom krásný svůj šat si na tělo oblékla všecken
úsměvná Afrodíté a okrášlivši se zlatem,
z Kypru libovonného se spěšně vydala k Tróji,
rychle si razíc cestu skrz vysoko táhnoucí mraky.
K Ídě bohaté zdroji když dospěla, mateři zvěře,
po horském úbočí přímo šla v ohradu. Ihned se za ní
táhli šediví vlci a očima svítící lvové,
medvědi, panteři hbití, vždy lační daviči laní,
ohony vrtíce všichni — ten pohled ji radostí plnil;
společný lásky chtíč jim do prsou vnukla a vkrátku
po páru zvířata všecka si ulehla v úvalech stinných.
Sama k pastýřským chýším již přišla zrobeným pevně;
našla tu samotného, jak od druhů opuštěn zůstal,
v ohradě Anchísa, reka, jenž od bohů obdržel krásu;
po místech travnatých pastvin se právě rozešli všichni
se svými stády, on sám, jak od druhů opuštěn zůstal,
sem a tam přecházeje, hrál s rozkoší na zvučnou loutnu.

Stanula Afrodíté tam před ním, Diova dcera,
vysokým vzrůstem a krásou jsouc podobna panenské
dívce,

aby se nezalekl, až tak by ji před sebou uzřel.

Anchísés, když ji spatřil, svým očím nevěře, žasl
nad jejím vysokým vzrůstem a krásou i nad skvělým
rouchem.

Bylať oděna v řízu, jež svítla nad záři ohně,
krásnou, zlatem bohatě vyšitou, na něžných prsou
jako měsíční svit se jí třpytila, hotový zázrak;
stočené náramky měla a lesklé přívěsky v uších,
překrásné řetízky pak jí visely na jemné šiji.

Zahořel Anchísés touhou a pravil, hledě jí ve tvář:
Vítej, paní, ať přicházíš k nám, snad z bohyň jsouc
jedna,

Artemis nebo Létó či zlatá snad Afrodíté,
nebo vznešená Themis neb Athéna jiskrných zraků,
neb ať jsi přišla sem snad z Charitek jedna, jež ke všem
nebeským bohům se druží a slují nesmrtelnými.

Nebo jsi jedna z nymf, jež bydlí v půvabných hájích,
v pramenech proudných řek a luzích porostlých trávou,
anebo z těch, jež zde v tom krásném pohoří sídlí?

Tobě já na výšině, jež zevšad je patrna kolem,
na počest zřídím oltář a budu ti v každý čas roční
krásné oběti konat; ty nakloň mi vlídně svou mysl,
uprostřed trojských mužů mi dopřej předčítí jiné,
dej, abych později také měl potomstvo jaré a sám pak
v hojnosti dlouho byl živ a viděl sluneční světlo,
šťastně pak mezi svým lidem bych dospěl ku prahu
stáří.

V odpověď Afrodíté mu řekla, Diova dcera:
Anchíse, nejslavnější ty z lidí, jež zrodila země,
žádná bohyně nejsem — proč k nesmrtelným mě
rovnáš?

Jsem já smrtelná žena a z lidské zrozena matky.
Otec můj slavného jména je Otreus, slyšel-lis o něm,
nade vsí Frygií vládne, jež pevná má hrazená města.
Jazyk váš také znám, tak dobře jako svůj vlastní;

od matky trójská chůva mě převzala, maličké děcko,
ta mě pak živila sama a úplně vychovávala;
tak jsem se mohla dobře i vaší naučit řeči.
Nyní mě vytrhl náhle bůh Hermés se zlatým prutem
ze sboru Artemidy, té bohyně s vřetenem zlatým.
Mnoho nás mladých žen a vysoko ceněných dívek
provádělo tam rej, dav náramný přihlížel v kole;
odtud mě uchvátil on, vrah Argův se zlatým prutem,
přes mnoho polí mě nesl, jež dílem jsou smrtelných lidí,
přes mnoho pustých lad a lidmi míjené půdy,
kudy jen dravá zvěř se toulá v roklích stinných,
až jsem se bála, že nohou se živné již nedotknu země.
Řekl mi, Anchísovi že na lůžku určena budu
za řádnou choť a tobě že děti mám porodit krásné.
Tolik mi naznačil jen a ukázav cestu, zas nazpět
ke sboru nesmrtelných se vrátil silný vrah Argův;
já pak přišla jsem k tobě, když mocná mi nastala
nutnost.

Vroucně tě při Diovi a při tvých rodičích prosím
vzácných — vždyť takového by nízcí nemohli zplodit—
vezmi mě nedotčenou a dosud neznalou lásky.
Otcí svému mě ukaž a matce, pečlivé ženě,
jakož i bratřím svým, již téhož s tebou jsou rodu;
nebudu snachou jim k necti, však jistě budu jich hodna.
K Frygům, obratným jezdcům, jen vyšli, prosím, hned
posla
se zprávou pro mého otce a matku starostí plnou;
mnoho ti pošlou zlata i oděvů utkaných jemně,
ty pak neváhej přijmout těch darů převzácných hojnost!
Až to vykonáš, tehdy již chystej žádoucí sňatek,
jenž je u lidí stejně jak u bohů nesmrtelných v úctě.

Řekla a sladkou touhu mu bohyně do srdce vnukla.
Anchísés milostným žářem byl jat a promluvil takto:
Jsi-li smrtelná žena a lidská tě zrodila matka,
Otreus je-li tvým otcem, muž slavného jména, jak
pravíš,

přicházíš-li pak sama sem vůlí božského posla
Herma, abys mi slula mou chotí pro všechny časy,
potom mě žádný z bohů ni z lidí smrtelných nikdo
nezdrží, abych s tebou se nespojil v objetí lásky
ihned nyní — a kdyby sám Apollón, nemylný střelec,
stříbrným lukem svým sem vysílal bolestné střely;
vstoupím-li na lůžko tvé, ó bohyním podobná ženo,
potom bych vstoupil rád i třeba v Hádovo sídlo.

Za ruku vzal ji, to vyřknuv, a úsměvná Afrodíté
odvrátila svou tvář a krásné sklopivši oči,
k úpravnému tam lůžku se nechala vésti, jež stálo
pánovi z měkkých houní ustláno; navrchu byly
prostřeny z medvědů kůže a ze lvů hrozivě řvoucích,
které usmrtil sám svou rukou na vrších horských.
Když tedy vstoupili spolu již na pevně zřízené lůžko,
Anchísés nejprve s údů jí lesklé ozdoby snímal,
stočené náramky, přezky a řetízky, přívěsky z uší.
Pak jí rozepjal pás a svlékl nádherné roucho
s těla a položil vedle vše na křeslo zdobené stříbrem.
Ulehl potom — tak z vůle a určení bohů se stalo —
k bohyni nesmrtelné sám člověk, neznaje pravdy. —

V čas, kdy pastevci všichni zas odhánějí svá stáda
skotu a tučného bravu zpět v ohradu z květnatých
pastvin,

Anchísa bohyně jasná již spánkem sladkým a silným
obestřela a sama svůj krásný šat si zas brala.

Když pak na tělo již si ladně oblékla všecko,
stanula poblíž lůžka, až k pevnému stropnímu trámu
sahajíc hlavou, a z tváří jí zářila nadzemská krása,
vlastní jen jí, té kythérské paní s čelenkou zlatou.
Vzbudila ze spánku reka a tato pronesla slova:

Vzhůru již, Dardanovče! Proč v tvrdý spánek se
noříš?

Posuď, zda se ti jevím i nyní takovou právě,
jakous mě v první chvíli zde viděl očima svýma.

Takto řekla a on, hned procitnuv, bystře ji slyšel.
Afrodítinu šíjí a překrásné zraky jak uzřel,
úžasem ztrnul a stranou hned jinam odvrátil oči.
Houni si přitáhl výš a zakryv si obličej krásný,
vroucně ji počal prosit a pravil perutná slova:

Hned jak jsem, bohyně, tebe zde poprvé očima
spatřil,
hned jsem poznal tvé božství, však tys mi neřekla
pravdu.

Pokorně tebe vzývám a při bouřném Diovi prosím,
nedej, bych mezi lidmi byl živ jako mátoha chabá,
smiluj se nyní! Vždyť ten se nestává napotom mužem
kvetoucích sil, kdo v lůžku se s nesmrtnou bohyní stýká.

V odpověď Afrodítě mu pravila, Diova dcera:

Anchíse, ze smrtelníků ty muži nejvíce slavný,
upokoj se a přílišný strach hled' zapudit z mysli!
Netřeba se ti bát, že ode mne zakusíš zlého
anebo od jiných bohů, vždyť nesmrtelným jsi milý.
Syn se narodí tobě, jenž bude Trójanům vládnout,
synům pak synové zas se napořád roditi budou;
Aineias bude mu jméno, že žal mě pronikl hrozný,
se smrtelným že mužem jsem ulehla na lůžko lásky.

Z lidí smrtelných právě vždy mužové vašeho rodu
bývají nejbližší bohům svým krásným vzhledem a
vzrůstem.

Rusý hoch Ganyvédés byl právě pro svoji krásu
unesen všemoudrým Diem, by dál žil s nesmrtelnými,
v Diově paláci pak by zůstal číšníkem bohů,
z měsidla zlatého všem by rudý naléval nektar,
radostí jejich jsa očím a od každého jsa vážen.
Nesmírným žalem sklíčen byl Trós, když tušení neměl,
kam mu milený syn byl zanesen nebeským vichrem;
bez ustání on truchlil a naříkal za ním den po dni,
až se slitoval Zeus a náhradou za syna dal mu
spřežení klusavých koní, co vozí nesmrtné bohy.
Ty mu dal v majetek darem; vrah Argův, průvodce
Hermés

z příkazu Diova tehdy mu také pověděl všecko,
že se stal nesmrtelným a nestárnoucím jak bozi.
Když tedy uslyšel Trós to Divo poselství božské,
potom již nenaříkal, byl šťasten v nitru své duše,
radosti pln pak s koňmi jak vítr rychlými jezdil.
Títhónos, bohům podobný muž, jež unesla Éós,
bohyně zlatotrúnná, byl rovněž z vašeho rodu.
Kronovce, vladaře mraků, šla pro něj o milost prosit,
aby byl nesmrtelný a živ byl po všechny věky,
jí pak přikývl Zeus a splnil jí vyřčené přání.
Zpozdilál! Nevzpomněla v své mysli velebná Zora
žádat o mládí též a zhoubné zahladit stáří.
Ovšem dokud byl čas, kdy ho kráslila líbezná mladost,
se Zorou zlatotrúnnou, jež přináší jitro, se těše,
při proudech Ókeanu s ní přebýval u hranic země;
když mu však krásná hlava a hustě zarostlá brada

prvními šedinami již prokvetly, od toho času
počala jeho lůžka se vzdalovat velebná Zora;
v domě ho chovala dál a všeho mu poskytovala,
jídla i ambrosie, a krásná mu dávala roucha.
Když pak ho ohyzdné stáří již docela tlačilo k zemi,
takže ni zdvíhat ni ohýbat údy nebyl již schopen,
takové rozhodnutí se v mysli jí nejlepším zdálo:
dala ho do síně s lůžkem a lesklé zavřela dveře.
Stále on chabý vydává hlas, však není již stopy
po svěžesti a síle, již míval v ohebných údech.
Tak mezi nesmrtelnými bych já mít nechtěla tebe,
abys, jsa nesmrtelný, byl takhle živ po všechna léta.
Kdybys takto, jak nyní, s tím krásným vzrůstem
a vzhledem,
kdybys tak napořád žil a mého chotě měl jméno,
nezastíral by smutek a stesk mou rozvážnou mysl.
Avšak i tebe to stáří, to neblahé, obestře vbrzku —
nelítostné, jež později vždy se přimyká k lidem,
zkázy a útrap zdroj, že v bozích ošklivost budí.
Mně ty příčinou budeš, že před bohy nesmrtelnými
pro všechny časy teď jsem vydána posměchu zlému:
báli se dřív mých nástrah a rozmarů, jak jsem je všechny
dovedla někdy svést, je nesmrtné, k milostným stykům
s ženami smrtelnými, mým záměrům podlehli všichni.
Nyní má ústa již nebudou smět to vyslovit víckrát
před někým z nesmrtelných, když tak jsem se zmámiti
dala
přetěžce, strašlivě tak a zbloudila z rozumu cesty,
člověku jsem se vzdala a pod srdcem počala syna.
Jakmila přijde čas, kdy spatří sluneční světlo,
pohorské štíhlé nymfy ho živit a pěstovat budou,

bydlící na rozlehlých a posvátných výšinách^{em} zdejších.
 Nepatří ony k lidem ní k božstvu nesmrtelnému,
 dlouhý mají však věk a jedí nebeský pokrm,
 u věčných bohů pak smějí se vznášet v půvabném reji.
 S nimi se Silénové a Argovrah bystrého zraku
 spojují v lásce tam, kde milá jsou zákoutí slují.
 Ve chvíli zrození jejich vždy v půdě živící muže
 vyklíčí zároveň jedle neb duby vysokých korun,
 krásné, rostoucí bujně; tam na svých vysokých horách
 čníce k nebi se tyčí a lidé jim říkají háje
 nesmrtelných a těch se nikdy ocelí netknou;
 když pak již jednou přece se blíží čas jejich smrti,
 nejprve usychají v své půdě krásné ty stromy,
 kůra kol kmenů hyne a haluze odpadávají,
 spolu pak duše nymf též opouští sluneční světlo.
 Ty tedy u sebe chovat a pěstovat budou mé dítě.
 Já pak přijdu — ať vše v své mysli projdu a řeknu —
 po čtyřech letech zas a synka přivedu k tobě.
 Jakmile očima spatříš ten letorost, zaplesáš v srdci
 z pohledu toho — tak velmi se bohům podobat bude —
 odvedeš pak ho k sobě hned do Tróje šlehané větry.
 Jestliže ze smrtelníků se někdo otáže tebe,
 která že toho synka ti pod srdcem nosila matka,
 tomu — to v paměti měj — tak odpověz, jak ti tu káží:
 Zrodila prý ho nymfa, tak říkají, s kvetoucí tváří,
 z těch, jež v pohoří tom zde bydlí, obrostlém lesem.
 Prozradíš-li však jednou, snad z bláhové touhy se
 chlubit,
 Kypridu s čelenkou krásnou žes v milostné objetí pojal,
 stihne tě hněvem svým Zeus a čadivým bleskem tě
 srazí.

Takto jsi slyšel vše. Ty ve své mysli to uvaž,
zdrž se, mé jméno zataj a chraň se božího hněvu!

Dořekla a v tu chvíli se k větrným nebesům vznesla.

Zdráva buď, bohyně, zdráva, ty paní výstavné výspy
Kyperské! Tebou počav chci k jinému přejíti zpěvu.